

tatlanul az adott események meritumáról hozott ítéletek uralják, kiszorítva az elemzést, amely közmegegyezést szülhet. A szó meghatározásakor tehát elkerülhetetlen az egyéni öntudatos döntés ahelyett, hogy képesek lennénk alkalmazni a szó valamilyen közkeletű előfordulását.

Az esszé a RESISTANCE, REBELLION AND REVOLUTION IN HUNGARY AND CENTRAL EUROPE: COMMEMORATING 1956 címmel 2006. szeptember 21–22-én az SSEES University College Londonban tartott konferencia anyagát tartalmazó kötethez írt bevezető. A szöveg magyarra fordítása után hívták fel a Holmi szerkesztői a figyelmemet arra, hogy a Bukszban Gyáni Gábor szemnyitogató fogalmi elemzése nyomán a forradalom elméleti problémájáról érdekes elméleti vita indult. Mondanivalóm talán ehhez a vitához is kapcsolódik.

Győri László

A TÚZOLTÓLAKTANYA

A tűzoltólaktanya udvarán
mindig játszanak valamit,
úgy művelik délelőtt, délután
a röplabdát, a lábfcit,
akár a vérbeli profik.

Közben akkorákat ordítanak,
az egész utca zeng bele,
harsányan, akár a trombitahang,
úgy üvöltenek eleve,
rezeg az ablak üvege.

NB I-esnél is jobb ez a meccs!
Hát még hogyha sziréna szól,
az ám a kanyar, a chaplini szkeccs!
Kirobognak a ház alól,
de már késő, de már hallani: reccs.

A tűzoltólaktanya szomorú,
kihal az udvar, néma lesz
a sok játékos, ragyogó fiú –
az erőnlét fölösleges,
elhamvadtt minden, itt az est.

MASKARA

Ki van sminkelve, csupa maskara,
akár a néember, ingerlő, pedig
ríme sivár, az egész vers frigid,
olvasd, hiába, föl nem izzana.

Dehogy azt mondja, amiket beszél
enyelegve, egyre csak közelít
a lényegeshez, a mély tövekig
egyetlen szava soha el nem ér.

Sír, jajveszékel, poshad, igazi
kín gyötri, lassú, végtére amíg
a jóban is csak ártalmat gyanít,
ki kéne – szépen – józanítani.

Máskor melegen elmosolyodik:
– De jó, hogy látlak! – Olyan emberi,
olyan kedves, és olyan szívbeli,
kifecseged egyből a titkaid.

Nem erkölcsös és nem erkölcstelen.
Nem vált meg senkit, nem bizonytalan.
A génje árad. Vagy nincs, vagy ha van,
esetlegesség, nemző boncterem.

Ijjas Tamás

SAJÁT ROMOK

Itt megint ásnak, egészen a rothadásig,
nincsen kiút Rómából, minden ide
vezet. A régéslány csupa szem
és csupa üreg, torkomig nyúl,
odáig vagyok érte, idáig vagyok
vele. Olyan régi a kút, mondja,
szinte hallja az ember az

ezer éve behulltak sikolyát.
Nem szeretem, ami itt van,
mutat bal oldalára, mintha
valami méhek, a mellkasára
teszem a kezem, és nekem sajog.

*Ezt álmodtam, mesélem másnap
Petrának, Balázsnak a régészlányt,
a férfi keze a nő hasán, a gyermek
most úgy rugdalja a méhet,
mint lovát a menekülő. Szandra
felöltözött, nyit rá az idillre Örs,
mehetiünk. Csak nekem nincs párom,
kopogtat bent egy régészkalapács,
a fiúk egy harkályt próbálnak
lekapni, de a kép nem sikerül,
Szandra minden részbe benyúl,
mintha aranyat keresne, örök
ifjúságot, vagy csak egy csontot.*

Aztán belenyúl a szobalány
a szemüregembe, végigsikálja
a látás előterét, arca a tegnapi
régészé, de ő csak takarít,
mélyebbre nem ás, emelgeti a
porszívócsövet, Hannibálra
gondolok, ahogy lengeti ezt
az elefántormányt, én vagyok
beszöve most, nem a porig alázott
város, nem az otthonom. A nő
borostyánkőben őrzi mozdulatait,
himbál nyakában a lánc, a
szemekben a hártyásszárnyúak,
int, eltakarodhatok.

*Itt minden görbe, csak maga
nyilegyenes, nézik Örs tenyerét,
Petrának császárt ígér az asszony,
késeket, amik kimetszik a kislányt,
Petra mosolyog, fiú lesz, tudom,
hogy fiú, magának semmi újat nem
hozok a napvilágra, mondja,
és átöleli Balázst, Szandrára tollak
fognak hullni, vándormadarokról
a tollak, engem nem felejtett el,
kiált utánunk, rám csak emlékezik.
Aztán Caravaggiót nézünk, Szent*

*Pál megtérését, mire a Piazzára érünk,
a fény őrhelyét átveszi a vaktság,
mint egy búvárharang, süllyed egyre
mélyebbre a város, körülöttünk
szirének, tritonok. Nyomunkban
egy emlékrágya árus, hárman
fiúk legalábbis így neveztük el,
a Spanyol lépcső alján veszek
tőle egy láncot, ha állandóan
hordom, szabad lesz a szívem.
Mutasd csak, Örs kikapja kezemből,
milyen ordenáre láncszemek, kecskedrazsé,
komolyan mondom, kecskedrazsé.*

A harmadik álom mélyén csak
az iszap, a régészlány, akárhova
nyúlok, nincsen teste, csupa gödör és
csupa cserép, mint a Forumon a romok,
olyan ez a szeretkezés. Otthon a kádat
sikálják így, a vízkövet marják
ecettel, egyre tisztább, hol a helyem,
szidolozzák a kilincseket, legyenek
frissek az ujjnyomaim. Így ébredek.

*Még fél napunk van a város szívében,
érmeket dobunk háttal a kútnak, jobb
kézzel kell a bal váll fölött, tipikus
turisták, röhögünk magunkon, mintha
a város emlékezne ránk. Lassan
beköszönt március idusa, készülődik
Caesar, és készülődnek a kések.
A reptéren zaj van, otthon nemzeti
ünnep, így hasítunk bele az égbe,
így vágja ki belőlünk a megtérés
a hasunkba varrt köveket, vagy csak
az afrikot? Nem vesszük észre, hogy
már nem is beszélünk, ez már császárkor,
nemzeti dal, nyakunkon lánc van – fejedelmi
többes, úgy leszünk szabadok, ha magunkra
nem, mint egy főre, gondolunk. A cukrot
körbe adjuk, ne szédüljünk bele, ahogy
az úti céltől végleg elemelkedünk. Ásunk
csak, egyre magasabbra ásunk, és mégis
mindig ugyanide lyukadunk ki: búcsúból
épült az örök város, mit akarunk saját
romjainkra porcukrot hinteni.*